

GYULAFEHÉRVÁRI HIRLAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 K., félévre 4 K., negyedévre 2 K. Egyes szám ára 20 fill.

Megjelenik minden héten egyszer: Csütörtökön.

Felelős szerkesztő és lapfajlagos: ÁVÉD JÁKÓ

Munkatársak:

Dr. Mayer Ödön és Balla István.

Kiadó: PAPP GYÖRGY

Szerkesztőség Apaffy utca 186. sz.

Kiadóhivatal: Papp György könyvnyomtató intézetében.

Hirdetések díjszabás szerinti árban közöltnék.

Kurucz idők.

Rass Károly ünnepi beszéde.

Egy nemzet sincs, mely szabadságlevelét annyi könnyel, vérrel öntötte volna, mint a miénk. Azóta, hogy kitettük lábunkat gyermekségünk bölcsőjének színhelyéről s letelepedtünk kelet és nyugat mesgyéin, folyton kard villogott kezünkben s míg egyrészt megvéddői lettünk nyugat kulturájának kelet csordáival szemben, másrészt titáni harcot vívtunk alkotmányunk romjaiért királyi oroszánokkal, világotverő nemzettekkel. Már Szent István korában megindulnak a hullámok, mik önállóságunkat elborítani akarják, akkor indul meg a német befolyás, majd a görög veli ki a hálóját, aztán az olasz, a mohácsi vész után a török és osztrák s a kettőnek százas küzdelme után az utóbbi, a győztes osztrák. Alkotmányunkért vívott harcaink mindenikének megvan a maga nemzeti jellege, bár egyike-másika idegen elemmel vegyül. Árpád-házi királyaink alatt a német és görög törekvések elleni küzdelmünk tisztán nemzeti jellegű. Bocskay s a felkelések kora t.-képen vallási villongás: a kath.-czizmus harca a protestantizmussal, de a nemzeti jelleget itt sem lehet eltagadni, valamint nem lehet elvitatni Martinuzzi paktáló politikájától sem, melyről már annak idejében megirta a protestáns Tinódi:

Igen nagyot használt bizony ez országnak,
Benne való népek megmaradásának.
Majd megérthetitek, ha volt ez országnak
Az ő eszélapása hasznára magyaroknak.

Pázmány Péter és Bethlen Gábor korában egész Európában s nálunk is lobognak a vallásháborúk lángjai, de nálunk a vallásharcokat nemzeti zománcz borítja. Hiszen az erdélyi fejedelemségről, a protestantizmus érdekeinek képviselőjéről a Habsburgok embere: Pázmány így nyilatkozott Kemény János erdélyi fejedelemnek: „Átkozott ember volna az, ki titeket arra készítetne, hogy a töröktől elszakadjatok, ellene rugdózzatok, míg Isten a kereszténységen másképp nem könyörül, mert ti azoknak torkukban vagytok. Oda annak okaért adjátok meg a mivel tartoztok, ide tartsatok jó korrespondenciát. Mert noha im látod, édes öcsém, nekünk elégséges hitünk van mostan a mi kegyelmes császáruk előtt, de csak addig, míg Erdélyben magyar fejedelemség hallatik florealni, azután mindjárt contemptusba jutunk, gallérunk alá pökik a német, akár pap, akár barát, vagy akárki legyen.“ E felfogásnak volt híve Zrínyi Miklós a költőhadvezér, ezt vallotta Bethlen Miklós a kancellár s nyíltan, írásban is merte hangoztatni. Igaz, felségsértési pert akasztottak a nyakába érte, pedig — mint Cserey Mihály feljegyzi — csak az volt a hibája, hogy kimerte mondani, a mit mindenki gondolt és érzett. Szóval a nemzeti jelleg ott lappang a vallási villongások zajában, a rendi kiváltságokért vívott harcokban. De a nemzeti jelleg legerősebben a kurucz kor küzdelmeiben domborodik ki, abban a korban, mely II. Rákóczi Ferencz nevéhez fűződik. A vallási ellentétek, osztályérdekek korlátai leomlanak, a zászlón csak egy szó van írva: pro libertate, a szabadságért. „En a szabadságért nyomorgok — mondta egy

katona 1705. év végén, a mint erről Bercsényi értesít — pedig nincs annyi jószágom, hogy egy csizmát vennék rajta.“ S az egykoru kurucz önek is megható hangon ad kifejezést e tiszta nemzeti érzésnek:

Kiontatom vérem apámért, anyámért,
Megöletem magam szép gyűrűs mátkámért,
Meghalok én még ma magyar nemzetemért.

A nemzeti küzdelmek kora ez idő s csak be kell pillantanunk az élet könyvébe: a történelemben, hogy e mozgalom tisztán nemzeti jellegű voltáról meggyőződhesünk, csak az okokat kell mérlegelnünk, mik II. Rákóczi Ferenczet fegyverfogásra kényszerítették.

Ruzzini, Velence bécsi követe, a karlovici békekongresszus alkalmával bejárta Magyarországot egy részét s módja volt bepillantani az udvarhoz érkezett jelentésekbe s már 1699-ben biztos kilátásba helyezte az általános parasztlázadást, mely csak azért késik, mert nincs ember, a ki a lázadás élére álljon. Akár oki összefüggést keressünk a történeti események között, akár a fejlődés szükségszerű következményeinek tekintjük a nagy idők tuneményeit, annyi bizonyos, hogy Ruzzininek igaza volt, a Rákóczi mozgalomnak jönnie kellett: megteremtette Kollonics németesítő politikája. Ez az eszme az osztrák ház hazájára lelke. A gesamtmonarchie gondolata olyan hagyománya az osztrák politikának, melynek lidércnyomása alól e politikának egyik képviselője se tudott szabadulni. Ez a vámpír bár évszázadokon keresztül magyar vérral táplálkozott, de azért nem szűnt meg nemzetünk önállóságát és függetlenségét áldozatul követelni. Ha szüksége volt ránk, ha szorongatták, csuszva, mászva, álnok könnyekkel szemében futott hozzánk segítségért, de mihelyt biztonságban érezte magát, kinyújtotta karmait alkotmányunk koldusrongyai után. E politikának a XVII. század végén Kollonics volt a feje és képviselője a gyenge Leopold császár mellett s ezuttal a politika olyan veszedelmes köntöst öltött magára, mint még soha: kiszipolyozni a nemzet zsíráját, véréit, mert aztán a csontvázal, a vagyontalan, kiéhezett, agyonkínzott nemzettel könnyű lesz elbánni. Nemzetgyilkoló politikája tehát első sorban a magyar földbirtokosság ellen irányult. A földet akarta kiragadni a magyarság kezéből, hogy új birtokososztályt teremtsen idegenekből.

E szándékának nagyban kedvezett a török hódoltság alól való felszabadulás. Még Rudolf király idejében a XVI. századba divatban jött, hogy a töröktől visszaszerzett területek földesurait visszakaphatták birtokukat, ha bizonyos váltságdíjat fizettek. Ezt a régi divatot felelevenítette Kollonics. Megalkotta az u. nev. új-szerzeményi bizottságot, melynek ő volt az elnöke s tagja 7 darab német. E bizottság előtt igazolni tartozott mindenki, a ki a török hódoltsági területen lakott, hogy minő jogon bírja a földet. Ha igazolta, akkor váltságdíjat fizetett, ha nem tudta igazolni, akkor elvették a földet. Hát bizony ez a mód nagyon alkalmas volt a magyar birtokosság ki-

szorítására, mert hiszen 12 megye kivételével az egész ország vagy közvetve, vagy közvetlenül a török főhatóság alá tartozott, mert vagy hódoltsági terület volt, vagy a török pártfogása alatt állott. A birtokjogot igazolni nem volt könnyű munka. A török szerető köréből mindenki menekülni akart, harmadik, negyedik vármegyében telepedett le a földesúr és sokszor még unokájának is távol kellett élnie az ősi birtoktól. Nyolcvan-száz év múlva birtokjogot igazolni képzelhetőleg rengeteg nehézségekbe ütközött. Óriási területek szabadultak fel s szállottak a koronára, a ki áruba bocsátotta őket. Thököly fejedelmi javait Joanellik, Gundelfingerek, Ibarák s bécsi kereskedők vették meg olcsó pénzen. Tömegesen birtok került idegen kézre a régi királyi vármegyékben, mert Kollonicsot nem gátolta a törvény: vehetett birtokot akár fia a harmadik országból is. Egy-egy megyét az a megtiszteltetés érte, hogy császári tábornokok megjutalmaztatására szolgálhatott. Baranya megyében pl. Caprara grófnak 90 ezer, Veterani gróf örököseinek 80 ezer, Eugen hercegnek szintén 80 ezer frt. értékű birtokot utalványozott. Természetesen vegyük az értékét a mai pénzértéknek megfelelően legalább négy-szeresen s akkor ez testvérek között is 7—800 ezer korona értéket tesz ki, a miért annak idejében is megérdemelte generálisnak lenni. E vagyoni politikát Kollonics az egyház terén is folytatta. A zirci apátság 1683-ban, a horsmonostori 1680-ban egy alsóausztriai kolostornak jutott, melyről egy sziléziaira szállott. A szentgotthardi apátságon két osztrák kolostor csizakodott, a jászói, leleszi, csornai prépostságot 1697-ben egy alsó-ausztriai kolostor kapta meg s erről egy morvaországira szállott. A tihanyi apátság szintén alsó-ausztriai kolostoroknak jutott.

S míg egyrészt így elvette a magyar ember kezéből a kenyeret, másrészt ellenséget is hozott a nyakára, hogy legyen a kit annak idejében reá úszítson. Értem a ráczok betelepítését. Mintegy 70—80 ezer rácz menekült Ó-Szerbiából a török nyomás elől. Kollonics pillanatra sem szalasztotta el az alkalmat: kiváltságokkal látta el őket, kivette a vármegyék főhatósága alól s megalakította belőlük a marosi, tiszai és dunai határőrséget s a végvárok szegény magyar katonaságát megfosztotta ezzel még attól a kis keresettől is.

Még kedvezőbb eszköze volt Kollonics nemzetgyilkoló politikájának az adóügy. A XVII. század vége felé rohamosan emelkedett az adó. 1683—1690-ig 30 millió forintot hajtottak be Magyarországon adóban, tehát 7 év alatt többet, mint a töröknek 100 év alatt. S ez az adó évről évre nőtt. „Mintha csak az lenne a szándék — írja a nádor a királynak — hogy Magyarországból a lakosság kiirtassék s vad állatok tanyájává tétessék, noha 300 éven át ontotta vérére a kereszténységért s védte nemesül a szomszéd országokat“. 1689-ben hivatalosan megállapította egy udvari bizottság, hogy a felszabadított területeken a nép helyzete most sokkal rosszabb, mint a török időben. 1699-ben a monarchia ösz-

Sirolin

Iskola Alapítvány - Kőszegi Központ

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól mint hathatós szer:

jainál ugymint idült bronchitis, számarhurut zóknál influenza után

is szeretik. A gyógyszerárakban üvegenként 4 kor.-ért kapható. —

tüdőbetegségeknel, légszervek hurutos bajainál és különösen lábbado-

ajánlatik. — Emeli az étvágyat és a testsúlyt, eltávolítja a köhögést és a köpetet és megszünteti az éjjeli izzadást. — Kellemes szaga és jó íze miatt a gyermekek

Figyeljünk, hogy minden üveg alatt cíccgel legyen ellátva: Hoffmann Könyv- és Papírgyár Rt. Budapest, Belső Császárpoca.

szes országaira 10·8 millió frt adót vetettek ki, ebből Erdély és Magyarországra esett 4 és fél millió s az osztrák örökös tartományokra pedig, a melyek nem vérzetek 150 évig a török csapásai alatt, csak 6 millió. Ha pedig a szegény istenverte jobbágy nem tudott fizetni, ráküldték a katonai exekúciót, mely kiüzte házából, kirabolta mindenéből. Ha az áldozat sirt, félholtra, nyomorokra verték. 1688—89. telén Székesfejérvár és Komárom között hideg téli éjszakán 5 falú népe bujdosott el az erdőbe az exekuczió elől s 9 gyermeket hagytak az úton, kiket másnap reggel megfagyva találtak a sánczok szélén. Nehogy valakinek eszébe jusson kételkedni a mondottakon, kijelentem, hogy mindezt maga Kollonics beszéli el Einrichtungswerkjében. „A már végsőt lehelő Erdély“ cz. egykoru röpirat szerint mintegy 40 millió adót harácsolnak össze az utolsó években s ebből épen 333 évig lehetett volna török adót fizetni. — Nem is említem fel az élelmi szerek — pl. só, stb. — megadóztatását, ami ismét csak a szegény jobbágy kiirtására irányult.

De ez még nem volt elég. Kollonics szelleme még mindig talált egy-egy új szemet, a mit a magyar nemzet rablánczához fűzőn. Ide járult a katonák elszállásolása és eltartása. A béke még nagyobb terhet nyomott az istenadta népre, mint a háboru. A hadsereg létszámát leszállították ugyan, de a megmaradt 50—60 ezer embert olykép osztották el, hogy az örökös tartományokra 4500 ember jutott, a német birodalomra 10 ezer, Magyarországra 40 ezer. Hogy ez a katonai barátság mennyire kedves volt a nép előtt, bizonyítja az egykoru kurucz ének:

Ágyadba nem fekhetsz, mert elordinálta,
Asztalod nem tied, mert rajta a kártya.
Több német urakat kártyázásra várja,
Ez Magyarországnak egyik nagy igája.

Abrakot és szénát kér az lovainak,
Szép fehér lágy cipőt hordat éhgyomrának.
Gyenge levest, tyukhúst parancsol szájának,
Édes lángizű bort hordat a torkának.

Jutalom az hogy „hunczfutnak“ szólít.
S „ha ellene támadsz, nezed csak rebilis“.

Ime, a szálak, miket Kollonics a magyar nemzet nyaka köré font. Igazat kell adnunk Rákóczinak, aki emlékirataiban azt jegyzi fel ez időkről, hogy a magyar paraszt csak a lelkét mondhatta magáénak. Csodálkozhatunk-e, ha e nemzet szívében mind mélyebben és mélyebben gyökeresedik gyilkosa iránti gyűlölete? Nem kellett-e szükségképen jönnie e nemzetgyilkoló politika ellen a nemzeti reákeciónak? Hiszen már annyira voltak, hogy a németet rosszabbnak tartották a pogánynál.

Rajtunk német dül, rajtunk török jár,
Tűz-vassal pusztul ország és határ.
Ez az istentelen német annyi kárt tett már,
Hozzá képest, hogy mit sem tett török, sem tatár,

mondja az egykorú kurucz ének.

És a nemzeti reákeció megindul. A tömeg forrongni kezd, féktelenkedik, rabol. Sárosmegyében, Szepesben, Hevesben elszaporodnak a szegény legények, kikhez a jobbágyok is csatlakoznak, sőt a vármegyei hajdúk is. A Dráva vidékén egész szegény legény társulat keletkezik, mely ellen hadsereget kellett küldeni. 1701 őszén a hadsereg is megmozdul: az Ebergényi-ezred. 500 embere fellázad s török területre — a Temesközbe — menekül. A forrongás, az elkeseredés oly nagy, hogy a lázadás kitörése csak percek kérdése lehetett, csak ember kellett az élére. Az 1703. esztendő aztán ezt is meghozta Rákóczi Ferencz személyében. Először hallani sem akart a dologról. Előtte volt mostoha atyjának, Thökölynek példája, ki Törökországban siratta vállalatát sikertelenségét; sirjából visszavisszajárt Zrínyi Péternek, Frangepánnak s Nádosdynak véres árnya . . . Hogyan mert volna a felkelés élére állani? De a véletlen mégis belesodorta az áradatba s a vezető zászló mégis csak ő kezébe került. S mihelyt odaállt a nemzeti reákezió élére, hihetetlen gyorsasággal melléje állott az egész nemzet. „A mely dolgot Kis Albert 70 talpassal kezdett áprilisban — olvassuk Bethlen Miklós önéletrajzában — májusban 700, június 7000, decemberben hevenyezer számra nőtt“.

És megkezdődött az a szomorúan szép kurucz idő, mely fényes ugyan, de gyászfátyollal van körülvéve, mint a 48-i szabadságharcunk,

s melynek lelke a kurucz költészet virágaiból száll felénk. Öröme, bánata, gúnyja, gyűlölete a magyarnak ott bűg a kurucz énekek méla akkordjaiban. Éppen az irodalom egyik legerősebb bizonyítója a Rákóczi felkelés nemzeti jellegének. Mert az irodalom a nemzet lelkének tükré. És e tükörben meglátható a nemzet legelemibb, legbensőbb érzéseinek fellobbanása ép úgy, mint nagy szenvedélyeinek vihara. Az irodalom az a hely, a hol a nemzet szíve dobog; az a szent berek, hol öseinkkel beszélgethetünk; az a temető, melyben atyáink érzés és gondolatvilága nyugszik s a hol véreink a virágokon át lehelik felénk szerelmüket, gyűlöletüket, hitüket, álmaikat, szenvedélyeiket.

E dalokból megépíthetjük az egész kurucz világot. Látjuk, mint száguld, öldököl Ocskay, Rákóczi villama, vagy mint nyargal be lován Esztergom megvétele után a győztes fejedelem a várba:

Esztergom utcáján szikrát hány patkója
Esztergom bástyáin lobog a zászlója.

Az ostrom alatt a kuruczok úgy kényezteték szeretett vezérüket, hogy süvegükkel földet hordottak, halmot alkottak, mert már az úgy illik, hogy a fejedelem sátora dombon legyen. — Itt van Balog Ádám, ki a kölesdi csatában két ezer ráczotvág le, úgy hogy Kölesdtől Szegzárdig a mező német és rácz vérről van öntözve. Szegény Balog Ádám, aztán vértanúi halált halt Budán. — Ott komázik Sárvár alatt Rákóczi legbiresebb vezére: Bezerédy, „ki a kardját német hússal eteti, a sujtárját német vérral festeti, s 10—20 rácz ha reá gyűn csak neveti,“ s kinek vitézségét még a rábai halak is dicsérik, mert német hússal hizlalja őket. Ez a vakmerő vitéz 72 német tisztet ölt meg a csatában páros viaskodásban, elfogta a hóhér Heister öcsesét, szembe állt a szörnyű erejű Orsich ezredessel s mikor az óriás üstökénél fogva lerántja lováról s cipeli a labancz tábor felé, a kellemetlen helyzetében is meg tudja sujtani ellenfelét, úgy, hogy ez egy pillanatra elszédül szerencsétlenségére, mert a másik pillanatban Bezerédy már leszeli a fejét s úgy megvissza a Góliátfővel riadozó táborába. S hogy örvendeznek egy-egy győzelem után a jó kurucz fiak:

Hej, kérjük a papot,
Sok ilyen jónapot,
Imádkozzék le a szegény kuruczoknak.

Ilyenkor aztán van vig élet: bűg a tárogató, ropog a táncz, ürrünek a kupák. A kurucz élet az igazi gyöngyélet, a mint Balog Ádám nőtája hirdeti:

Török bársony süvegem,
Most élet gyöngyöletem;
Balog Ádám a nevem,
Ha vitéz vagy, jér velem.

S milyen dicső, nyalka a kurucz s milyen nyomorult a labancz.

A vitéz kurucznak
Van szabott dolmánya,
Sarkantyus eszmája,
Futó paripája . . .
Gyönggyel fűzött a bocskora,
Ezüstös a kapezaja.

Már persze az „ezüstös kapezajú“ kurucz mellett annál nyomorultabb a labancz.

Darú lábu, szarka orrú,
Nyomorult németiség;
Fut előttünk, retteg tőlünk
Nyomorult nemzetség.

Laposgutta megütötte
Bornyubőr iszákját,
Kebelében legelteti
Sok ezer marháját.

És mig

Patyolat a kurucz,
Gyöngy a felesége,

természetes, hogy

Hetes vászon a labanczság
Köd a felesége.

Utálatos népség volt az a labanczság, a kurucz gyűlölte:

Gyűlölöm, mert nyomoru,
Mégis kevélységre,
Ládd, majd feldül, mégis indul
Magyarok vesztére.

Hát bizony gyűlölhette, hiszen már a születése is másképen történt, mint a labanczé. Endrődy Sándor meg is írta ezt a születést, s én meg nem állhatom, hogy el ne mondjam.

A nagy égen örült minden,
Jókedvében volt az Isten.
Végig sétált lengő szárnyon,
A tagyogó mennyországon.
S úgy röptében leszakított,
Egy tündöklő szép csillagot,
Ide tette, oda tette,
Gyönyörködve nézegette:
A kuruczot teremtette.

Egy másik alkalommal

A nagy égen aludt minden,
Rossz kedvében volt az Isten,
Ezt is, azt is szörnyen unta,
Nem esett jól semmi munka.
Hozzá kezdett, abba hagyta, —
Volt ott egy rossz hálósapka,
Ide tette, oda tette,
— Szedte-vette, teremtette!
A labanczot teremtette.

Hanem aztán a fényes ég beborúl, a szép, dicsőséges kurucz idő bezárul, jön a hanyatlás, agyász; csatákat veszítenek. Érsekújvár, Eger elvesz, Vadkert, Romhány, Trencsén megannyi szomorú nevezetességű név a kurucz kor történetében. A főbb vezérek árulók lesznek. „Császarmadár“ vedlik Ocskai, Rákóczi villama, kit még akkor is átkoznak, mikor feje legördül a hóhér pallósa alatt s kire még a hollók is rákagnak, mikor a vakmerő Jávorka elfogja.

Kár, kár, kár, kár vala Ocskai Lászlónak,
Ilyen nagy vitéznek, lenni árulónak.
De nem kár hazáját, vérit eladónak
Szemeit kívájni fekete hollónak.

Elpártol Bezerédy is, kit szintén lefejeznek s kinek vesztét Rákóczi is megsiratja. Hiába, Bécs jobban magához tudta lánczolni az embe- reket. Átkozza is Rákóczi:

Óh te átkozott Bécs, sok károkat tettél,
Sok szép gróf urakat, ki megemészteztél.

A pénzforrások kiapadnak, idegen nemzetek nem segítenek, a pestis dül, a majtényi sikon 12 ezer kurucz leleszi a fegyvert, a fejedelem idegenben . . . , vége a tragédiának; „zokogó sirással sirhatsz magyar nemzet. . .“

Akik nem fogadták el a szatmári békekötést — köztük Rákóczi, Bercsényi, Mikes — bujdosni kénytelenek. Bujdosnak saját honfitársaik elől. Árulók voltak akkor is. Visszavonás, irigkedés ősi erényünk. Már Tinódi is így énekelt jó Magyarországról:

Nem is lősz itt soha oly igaz békesség,
Benne uralkodik, mert az nagy irigység.

És a koronczói harcokról szóló gyászenekben is azt olvassuk:

De ha az magyarban négy vagyon egy sorban
Tíz is találkozik ott az elbontásban.

Ezt az erényünket Bécsben ismerték legjobban, azért előszedték az „ebet ebbel maratok“ politikát. Szegény kurucz vitézek erdőkben, barlangokban lappangnak, vad állatokkal tanyáznak, mert ezekkel biztosabb egy földel alatt lakni: ezek nem árulók. Csak a költészet muzsája nem hagyja el őket; letörli könyeiket, türethetőbbé teszi a számkivetés, a bujdosás keserűségét. Így születnek a bujdosók énekei.

Egyik elmondja, hogy már 10 éve bujdosik, a másik így panaszkodik:

Csak az Isten tudja, hol lesz maradásom;
Az idegen földön, hol leszen romlásom,
Vagy piros véremnek hol lesz kiontása,
Az gyalgó lelkemnek esontja kihullása.

Istenben biznak csupán, hozzá imádkoznak:

Angyalodat én Istenem
Küldjed, hogy kísérjen engem,
Utamban vezéreljen
Minden gonosztól megmentsen.
Rólam el ne feledkezzél,
Ha meghalok, te temess el,
Akárki bánjon testemmel,
De csak te bírsz én lelkemmel.

Egy bujdosó szegény legény így beszél bujdosásáról:

Rejteken lappangok,
Napfényen se járok,
Kösziklák közt rakok fészket,
Mint a solymok.

A másik így vigasztalja magát:

Nincsen nekem apám, anyám,
Akihez én folyamodnám,
Isten az én apám, anyám,
Aki gondot visel én rám.
Valamely föld határára
Ha megszállók éjszakára
Fészket rakok az ágakra
Szegény madarak módjára.

Sirva irt levelét ilyen utasításokkal látja el a bujdosó kurucz:

Ha kérdik: mint vagyok?
Élek-e vagy halok?
Mondd meg, hogy nyomorgok,
Mindennap csak sirok.
Óhajtom hazámat,
Én kedves anyámat,
Szerelmes hazámat
Kedves barátimat.

Szegény jó Magyarország, igazán elmondhatta:

Megepedtünk már a kárvallásban
Csakhogy még nem fekszünk a koporsóban.

Ez az az idő, melyről Kölcsey a Hymnusban így ír:

Bujt az üldözött s felé
Kard nyult barlangjában
Szerzte nézett s nem lelé
Honját e hazában.

S az volt a legborzasztóbb, hogy
... szabadság nem virult
A holtak véréből,

csak „a kinzó rabság könnye hullt árvánk hő szeméből“.

Lassan, lassan, elhamvadt aztán az emléküik is s a mint a bujdosó kurucz énekelte, hogy:

Zöld erdő árnyékát,
Piros eszímám nyomát,
Hóval lepi be a szél,

úgy vont fátyolt emlékükre az idő. Csak politikai végrendeletük maradt meg a nép szívében:

Ne higj magyar a németnek,
Akármivel hitegetnek.
Mert ha ad is nagy levelet,
Mint a kerek köpenyeged,
S pecsétet út olyat rája,
Mint a holdnak karimája:
Nincsen abban semmi virtus,
Verje meg a Jézus Krisztus!

csak ez maradt meg, meg egy pár tárogató ...

A fejedelem ott az idegenben, nagy Törökországban hallgatta a tenger mormogását, ott várta, hogy talán fellámad még a régi, fényes idő, — csakhogy azt már hóval vonta be a tél. Meg kellett érnie, hogy őt, ki hazájáért, nemzete szabadságáért bontotta ki zászlóját, az 1715-i országgyűlésen hazaárulónak nyilvánították, birtokait elkobozták, emlékét törvényileg meggyalázták.

Végig kellett járni az élet kalvariáját. És élte végén keserűen monhatta a költővel:

Virágaim széthullottak,
Ábrándjaim elfakultak,
Bús romokként, holt álmokként
Sáppadoznak rám a multak,
Bolygok, mint a tikkadt vándor,
Utamon nincs semmi kétség:
Ami elmúlt, vissza nem jön,
S a mi jön még, csak — sötétség.

Szegény, nagy hajótörött, ki mitsem menthettél meg az élet illúzióiból! De egyet mégis: a hitet, az Istenben vetett rendithetetlen hitet. Imádkozott nagy lelke minden erejével. Így aztán egy elhibázott élet keserű tudatával ugyan, de az Isten akaratán való megnyugvással nézett abba az örök sötét űrbe, mit sírnak neveznek, meggyaláztottan s mégis — mint valami szent — tiszta lélekkel nézett fel az égre, a hol az Isten lakik. Oda vágyott csupán s oda is ért bizonynyal ő, a szent, a tiszta, a fenséges fejedelem.

Porai idegenben nyugosznak, birtokait elrabolták, emlékét törvényileg bemocskolták, de a neve, óh a neve megis fénylik és ragyog, mint a vértanuké. Évszázak mulva is kitör sírjából; egy sugár elég a fényéből, hogy lázba jöjjünk, egy hang a tárogatójából, hogy összejöjjünk s nevének nagy ünnepet szenteljünk.

De ne menjünk el innen anélkül, hogy egy tanulságot ne vigyünk példájából. És ez a tanulság az: munkálkodni kell a hazáért. Ha a trójaiaknak csak egy biztos jelük lehetett: harcolni a hazáért, nekünk is csak egy lehet: dolgozni a hazáért.

És ha Frensen ezt a tanácsot adja az emberiségnek: „Szántani kell, egyre csak szántani, borult időben is és várni kell: a nap feljön magától“ (Jörn Uhl), ezredéves multunk, atyáink megszentelt hagyományai nekünk egy törvényt irnak elő: Dolgozni, mindig csak dolgozni, még ha a politika egét borús fellegek is borítják és várni kell: a nap feljön magától ...

UJDONSÁGOK.

Gyulafehérvár. 1904. február 25.

— **Kinevezés.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter Schallát Béla végzett erdészakadémiai hallgatót a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtiszttek létszámába a máramarosszigeti erdőigazgatóság kerületébe ideiglenes minőségű m. kir. erdőgyakornokká nevezte ki.

— **Kinevezés.** A belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Alsó-Fehér vármegyében a buzásbocsárdi anyakönyvi kerületbe Benedek Aladár körjegyzőt, az alvinczi anyakönyvi kerületbe Ráczkövi Lajos körjegyzőt anyakönyvessé nevezte ki.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyminiszter Szász György nagyhalmágyi járásbirósági írnokot a gyulafehérvári törvényszékhez helyezte át.

— **Új közigazgatási gyakornok.** Zeyk Dániel, Alsó-Fehér vármegye főispánja, Molnár Samu, végzett joghallgatót, közigazgatási gyakornokká nevezte ki, és szolgálatát a konczai főszolgabíróshoz osztotta be, hol a kinevezett gyakornok szolgálatát f. hó 15-én meg is kezdette.

— **Halálozás.** Özveggy Kottis Józsefné Csicszer Józsefa, özv. Szöcs Józsefnének dr. Szöcs Ákos törvényszéki bíró édes anyjának testvére f. évi február 18-án reggel 5 órakor életének 86-ik és özvegyiségének 52-ik évében végelgyengülésben meghalt.

— **Rákóczy emlékünnap.** Gyulafehérvár közönsége f. hó 20-án nagy lelkesedéssel ünnepelte meg Rákóczy Ferenc emléket. A sétatéri Vigadó nagy terme est 6 órakor annyira megtelt férfi és női ünneplőkkel, hogy a kik kissé megkéstek, a terembe már be sem jöhettek. Nagy örömet okozott, a mikor gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök ur vendégei: Hohenlohe hercegnő ő kegyelmessége a püspök ur testvére és Döbörössy kanonok ur a püspök ur gyermekkori nevelője is megjelentek az ünneplők között. Ott volt a város színe-java, és ott volt a város polgárságának minden rétege. A program három énekét Resch énektanár vezetése alatt a gymn. ifjúság énekkara igen szépen és lelkesedéssel énekelte el. Rass Károly főgymn. tanár rendkívül érdekes beszédet melyben az összes magyarküzdelmek nemzeti jellegét s a kuruczüzdelmek minőségét mutatta be, meghatottan és nagy érdeklődéssel hallgatta a közönség. Tapsvihart aratott Roska Miklós végzett jogász érzelmes élénk szaválásával és Bartalis József gymn. tanár tárogatón vonós négyes kísérettel szépen és érzelmesen előadott kurucznotáival. Csak azt nem értjük, hogy a kinek nincs érzéke az ilyen dolgokhoz, miért jön oda, hogy a beszédet, a szavalatot stb. zavarja. Az ünnepség félnyolcz órakor végződött, mire a közönség egy elég számos tagból álló töredéke a Hungária ebédlő üvegtermébe huzódott, hogy ünnepsét közös vacsorával fejezze be.

— **Félreértések.** Február hó 20-án tartott Rákóczy Ferenc ünnepély alkalmából a helyi intelligenciának mintegy 50—60 nő és férfi tagja a Hungária szálloda éttermébe vonult vacsorálni, hol katonatisztek is jelen voltak, mely alkalommal 11 óra felé a cigányok a Kossuth nótát is elhúzták, mialatt a tiszt urak a teremből csendben kivonultak. Ezután a cigányok rövid ideig más magyar darabokat is zenéltek, mire a társaság feloszlott.

Másnap a várparancsnok úr úgy lett informálva, hogy az ott vacsorázott társaság olyan nóták mellett vacsorázott, melyek által az egész tisztikar lett megsértve s ez okból a Hungária szállodába való bejárást a helybeli tisztikarnak betiltotta.

Miután a polgármester a rendőrkapitánnyal együtt részt vett azon vacsorán, hol a tisztikarra vonatkozólag semmi sérelem elő nem fordult, a rendőrkapitánnyal együtt személyesen kereste fel a helyi várparancsnok urat s felvilágosította arról, hogy senkinek esze ágába sem jutott a tisztikart énekkel vagy zenével sérteni, a mi annálkevésbé felfejehető, mert a város polgársága a tisztikarral jó egyetértésben él s azt feltételezni sem lehet, hogy az ott részt vett társaság bármely tagjának szándéka lett volna a tisztikart sértetgni, s ha abból a nótából bárki is sértést akar formálni, melyet a cigányok a Kossuth nóta után játszottak, azt nagyon tévesen tette s éppen ez okból a polgármester sajnálkozását fejezte ki a tábor-

nok úr előtt a fölött, hogy ebből sérelmet formáltak, s arra kérte őt, hogy az egyetértés érdekében a tiltó rendeletet vonja vissza, mire a tábornok úr a polgármester kérelmét azonnal és készséggel teljesítette.

— **A II. népszerű előadás** pompásan sikerült, szinte mondhatnók: várakozáson felül. Nem nagy jövőt jósoltunk e népszerű előadásoknak, de annál nagyobb örömmel látjuk, hogy a közönség érdeklődése fokozatosan nő. Most vasárnap például az Európa nagy termét zsufolásig megtöltötte a publikum. És meg vagyunk győződve, hogy mindenki kellemes benyomásokkal távozhatott el, annak a minden ízében szép, lelkes, mintaszerű felolvasásnak hatása alatt, mellyel Pál Antal, gimnáziumunk derék igazgatója lepte meg a hálás közönséget. Nyelvünk történetét beszélt el előadása első részében, majd a legszokottabb magyartalanságokat cibálta meg olyan kedves humorral, hogy az első perctől az utolsóig ébren tudta tartani a hallgatóság feszült figyelmét. Szünni nem akaró taps volt a köszönet a tanulságos felolvasásért. Bevezetésül különben a gymn. ifjúság vegyeskara énekelte el csinosan a Vadászdzalt, befejezésül pedig Roska János adta elő Sipulusz egyik monológját, mi szintén derült perczeket szerzett a közönségnek.

— **Elismerés.** A földmivelésügyi m. k. miniszter Bálint Ferencz főerdésznek az 1903-ik év folyamán gazdasági tudósítói minőségben teljesített buzgó munkásságáért elismerését fejezte ki.

— **Halálozás.** Szomorú hirt hozott a gyászjelentés. A csapás dr. Náthán Bernát városi főorvost érte, kinek Dezső fia febr. 22-én 26 éves korában meghalt. Temetése febr. 24-én d. u. 3 órakor volt. Vigasztalja meg a szomorkodó apát az, hogy fájdalmában e város polgársága osztozik.

— **Gyulafehérvár** szab. kir. város képviselő testülete márczius hó 3-án délután 3 órakor a városháza tanácstermében rendes közgyűlést tart.

— **Megbízatus.** A könyvtárak és muzeumok országos igazgatósága, amint biztos forrásból tudjuk, Csérni Béla dr. főgymn. tanárt, mint az alsófehérmegyei régészeti társulat muzeumának örét, egy az igazgatóság által felállított kerületben a muzeumok ellenőrzésével bízta meg, mely kitüntető megbízás nemcsak erkölcsi kitüntetést jelent, de természetszerűleg anyagi jutalommal is jár. Denique a szorgalmas munkásság mégis megtalálja jutalmát. A részletekről majd jövőben emlékezünk meg.

— **A harmadik népszerű előadás** közbejött akadályok miatt vasárnapról, f. hó 28-áról a következő vasárnapra, márczius 6-ára marad.

— **Visszaélés a honi iparral.** Az E. M. K. E. tudomására hozza a közönségnek, s erről a m. kir. kereskedelemügyi minisztert, az ország összes kereskedelmi és iparkamaráit, valamint a magyar vaskereskedőket, gazdasági egyesületeket már értesítette, hogy Franz de Paul Schröckenfux in Rossleithen bei Windischgarste osztrák kaszagyáros czég kaszáira az E. M. K. E. betűket a magyar fogyasztóközönség megtévesztésére, visszaélésként az egyesület tudta és beleegyezése nélkül irattak, s ez ellen az egyesület a leghatározottabban tiltakozik. Ez alkalommal tájékoztatja az E. M. K. E. a hazafias közönséget, hogy az egyesület csak olyan honi, verseny nélkül álló, vagy őríási versenynyel küzdő gyáraknak adta oda nevét s ezzel erkölcsi támogatását, melyeknek minden izükben honi voltáról szigorú és állandó vizsgálat után meggyőződött, s melyeket szerződésileg állandóan ellenőriz. Az egyesület célja ez eljárásnál nem anyagi haszonszerzés, mert a gyár kedvezőtlen üzeme esetén százalékokra nem reflektál, hanem mintegy patentolása annak, hogy a fogyasztóközönség meg legyen győződve felőle, mikép az illető áru ellenőrzés mellett feldolgozott valóban honi iparezikk. Minthogy pedig az államhatalom ily irányban intézkedéseket nem tesz, s illetve megkeresésünkre kijelentette, hogy nem tehet, a társadalom volt kénytelen erre a nehéz és felelős szerepre is vállalkozni. Az E. M. K. E.-nek pedig alapszabályainál fogva, úgy is, mint az Erdélyi Iparpártól Szövetség védnökének külföldi példák (pl. Schulverein Bund der Deutschen stb.) alapján erre a kötelességre is vállalkozni kellett.

— **Selyemtermelés.** F. hó 20-án Préhál Henrik, a magyarországi selyemtenyésztés főfelügyelője, városunkba érkezik, hogy a selyemtenyésztés körülményeiről és hasznairól előadást tartson. Az előadás ideje plakátokon fog közzétetni. Ajánljuk a tanulságos és élvezetes előadást az érdeklődők figyelmébe.

— **Gyümölcsészeti tanfolyam.** A m. kir. földmivelésügyi miniszter f. évi ápril 21-től 28-ig Kolozsváron a gazdasági tanintézetben és ápr. 21-től 20-ig az áll. kismunkás iskolánál gyümölcsészeti tanfolyamot rendeztet. Az előbbi tanfolyamba 12 fiatal lelkészt vesznek fel s az állam mindeniknek 32 korona úti átalányt és

napi 4 korona ellátási díjat fizet; az utóbbi tanfolyamba 20 fiatal faiskolakezelő tanítót vesznek fel s az állam mindenkinek 30 kor. úti átalányt s napi 3 kor. ellátási díjat fizet. Ide még állami segítség nélkül még 3—4 birtokost vagy gazdatisztet is felvesznek. Az egy koronás bélyeggel ellátott kérvényt márczius 7-ikéig a miniszteriumba kell küldeni.

— **Egy új, magyar kertészeti kézikönyv!** „**Mühle ténacsadója a kertmívelésben**“ az ép most megjelent legújabb magyar kertészeti kézikönyv, az eddig megjelent magyar kertészeti kézikönyveknek tán a legjobbika. Mindent, mit a kertgazdának és a kertésznek egyaránt és mindenekelőtt tudnia kellene, mindezt tartalmazza oly röviden s oly könnyen megérthetően, hogy ritkán lett még kertészeti kézikönyv ily módon írva, melyből minden laikus sokat és könnyedén tanulhat. Ezen könyv 162 oldal tartalommal 1/8 alakban s igen csinos kivitelben jelent meg; de elárusítva nem lesz, csakis Mühle Vilmos temesvári czég vevőinek minden egyes megrendeléséhez lesz ingyen mellékelve.

— **Köszvényesek öröme** az a kellemes hír, melyet a Zoltán-féle kenőcsről számtalan meggyógyult esuz és köszvényes beteg mond. E páratlan kitünő szer már néhány napi használat után a legmakacsabb esuz és köszvényes bajokat meggyógyította, mit számos köszvönő levél és több orvosi nyilatkozat bizonyít. Üvegje 2 kor. Zoltán Béla gyógytárában, Budapesten.

— **Gazdák, ha nagy terméshez akarnak jutni**, Mauthner-féle magvakat vessenek. Idei árjegyzékét, mely 226 oldalra terjed, Mauthner Ödön es. és kir. udvari magkereskedése Budapesten, Rottenbiller-utca 33. mindenkinek ingyen megküldi. A kitünően tisztított, legnagyobb csiraképességgel bíró, fajtiszta magvak árai alacsonyok. Különösen főlemlitendők az impregnált takarmányrépamagvak és a legnemesebb gabnafélék dús választéka.

— **Utazás Nizzába és Párisba.** Az ország különféle vidékéről nagyobb társaság utazik február 27-én a Riviera paradicsomszorú paradicsomszerű partjaira. Az utazás 14 napot vesz igénybe és az utazók megtekinthetik Velenczét, Milánót, Genuát, Nizzát, Marseillet, Lyont, Párist, Strassburgot és Münchent. Az utazás I. osztályon 600, második osztályon pedig 500 koronába kerül teljes ellátással együtt. Az utazást Ladányi és Prekejszky budapesti ntazási iroda (VI. Koronaherceg-u. 8.) rendezi. Jelentkezni lehet: Schäser Ferencz könyvkereskedőnél Gyulafehérvárt hol az érdeklődők bővebb felvilágosítást is nyerhetnek.

Törvénykezés.

Esküdtszék.

1904. febr. 8. és 9-ike.

Rablás büntetével vádolt Mánya Simon és Laudru Gligor.

Elnök: Nemes Sámuel kir. tszéki elnök. Szavazó bírák: Bartha Győző, Dr. Atzél Béla kir. tszéki bírák. Jegyző: Buzás Iván kir. tszéki aljegyző. Közvádlo: Dr. Ujvárossy Miklós kir. ügyész. Védők: Dr. Felszeghy Lajos ügyvéd és Dr. László Jenő ügyvédjelölt mint Dr. Emmánuel Győző helyettese.

Esküdtek: Virág József, Benedek Lajos, Glück Sámuel, Moldován Gyula, Gaál Lajos, Tornya Lajos, Balla István, Csánky József, Öertel János, Brendusan Péter, Albu György, Horváth László, Sándor Miklós, Kovács Mihály.

Közvádlo vádat emel Mánya Simon és Sándor Gligor tótfaludi lakosok mint tettestársak ellen rablás büntette miatt, a melyet azáltal követtek el, hogy 1903. évi augusztus 21 és 22-ike közti éjjel Makavei Ilie lakásába bemenvén, Sándor Gligor ennek 16 éves nővérét és nőcselédjét, a kik segélyért kiabáltak, megöléssel fenyegette, majd Makaveinek elmenekülni akaró nejét karjánál fogva megragadta, a eselédet pedig, ki az eloltott lámpát ismét meggyújtani akarta, öklével fejbe ütötte, azalatt Mánya Simon káros ládájából annak 140 koronát tartalmazó bőrzsackóját elvette.

Vádoltak a cselekmény elkövetését tagadták, de a kihallgatott tanuk és bünjelek bizonyítékot szolgáltattak.

Vádoltak az esküdtek marasztaló verdiktje alapján bünösnek mondatlak ki rablás büntetében mint tettestársak és ezért 1) Mánya Simon 5 évi fegyházra és 10 évi hivatalvesztésre, 2) Sándor Gligor 4 évi fegyházra és 6 évi hivatalvesztésre ítéltetett.

Vádoltak semmiségi panaszt jelentettek be.

1904. febr. 11. és 12-én.

Szándékos emberölés büntetével vádolt Csib György lui Szimion és Ispáz Josif elleni ügy.

Elnök: Nemes Sámuel kir. tszéki elnök. Szavazó bírák: Bartha Győző, Presia Romolus kir. tszéki bírák. Jegyző: Kocsis Miklós kir. tszéki aljegyző. Közvádlo: Dr. Ujvárossy Miklós kir. ügyész. Védők: Dr. Adorján Sámuel, ügyvéd és Dr. Friedmann Gyula ügyvédjelölt Dr. Mayer Ödön ügyvéd helyettese.

Esküdtek: Bürger Lipót, Balla István, Virág József, Brendusau Péter, Dunszt Gyula, Gaál Lajos, Horváth László, Tornya Lajos, Bóra Benedek, Kovács Sándor, Albu György, Benedek Lajos, Kovács Mihály, Manner Kálmán.

Közvádlo Csib György ellen szándékos emberölés büntette miatt emelt vádat, Ispáz József ellen pedig ugyanazon büntetben való bünrészesség miatt, a melyet az által követtek volna el, hogy Oláh-Dályán 1896. évi január 1-én vádlottak és az azóta Amerikába költözött Csib József a kocsmból kissé ittasan hazafelé induló Isztratye Atyim után rohantak s azt Csib György és Csib József több rendbeli botütéssel szándékosan ugyan, de a nélkül, hogy szándékukat előre megfontolták volna megölték, Iszpaz József pedig ezen cselekményt jelenléte által szándékosan előmozdította.

Ez ügyben a vizsgálat ugyanezen vádlottak ellen még 1896. évben indult meg, de minthogy ellenük kellő bizonyíték összegyűjthető nem volt, meg is szüntettezt.

Azóta az ügynek új bizonyítékok alapján történt újra fölvétele többször elrendeltetett, legutóbb 1903. évben évben és pedig Pop Juon oláh-dályai gör. kath. lelkész vallomása alapján, ki bár a cselekmény elkövetése után azonnal megindult vizsgálat rendjén többször kihallgattatván, vádlottak ellen terhelő adatokat nyújtani nem tudott, most 8 év után előállott azzal, hogy látta az egész cselekmény miként való elkövetését és felismerte a tetteseket.

Csib György, ki időközben beállott katonának és jelenleg mint tényleges állományú szakaszvezető szolgál a 64 gyalogezredben — tagadta a cselekmény elkövetését és igyekezett bebizonyítani, hogy Pop Juonszemélyes bosszúvágytól indítatva tette most ellene terhelő vallomását.

Az esküdtek mindkét vádlott bünösségét meg nem állapító verdiktje alapján a bíróság őket az ellenük emelt vád és következményeinek terhe alól felmentette.

1904. febr. 13. és 14-ikén.

Gyujtogatás büntetével vádolt Nicula Miklós lui Alexa elleni bünügyben.

Elnök: Nemes Sámuel kir. tszéki elnök. Szavazó bírák: Bartha Győző, Dr. Atzél Béla kir. tszéki bírák. Jegyző: Dr. Geraszim Viktor kir. tszéki aljegyző. Közvádlo: Dr. Kiss Dénes kir. alügyész. Védő: Dr. Adorján Sámuel ügyvéd.

Esküdtek: Csánky József, Kovács Mihály, Benedek Lajos, Radu Demeter, Gaál Lajos, Moldován Gyula, Horváth László, Zajzon József, Kovács Sándor, Sándor Miklós, Grün M. Lipót, Haas Vilmos, Grünbaum József, Pataki András.

Kir. ügyész azzal vádolta Nicula Miklós, petroszáni lakost, hogy 1903. október 30-dikán este 9 és 10 óra között özv. Gus Irimiené lakóházát, midőn abban a 6 éves fiával és 4 éves leányával tartzkodott, egy lángra lobbantott gyufát az eresz alá tartva szándékosan felgyújtotta.

Vádolt a tett elkövetését tagadta, de az a kihallgatott tanuk valomásával beigazolást nyert.

Az esküdtek marasztaló verdiktjükben a szándékoságot nem látják fenforgónak, miért is a törvényszék pusztán tüzvész okozás vétségében mondhatta ki vádlottat bünösnek és ezért egy évi fogházra és 20 napi fogházzal helyettesítendő 200 korona pénzbüntetésre ítéltetett.

Védő az ítélet ellen semmiségi panaszt jelentett be.

1904. február 15. 16. és 17-én.

Halált okozott súlyos testi sértés büntetével vádolt Blága János és társai elleni ügyben.

Elnök: Korbuly Ignác kir. ítélőtáblai bíró. Bírák: Bartha Győző, Presia Romolus kir. tszéki bírák. Jegyző: Dr. Ferencz Jakab kir. tszéki aljegyző. Közvádlo: Kiss Dénes. Védők: Dr. Felszegi Lajos, Dr. Merlath József mint Dr. Mayer helyettese, Demény Henrik mint Dr. Gül helyettese és Felekí Mór mint Rejöd József ügyvéd helyettese.

Esküdtek: Bartha József, Benedek Lajos, Zajzon József, Horváth László, Dunszt Gyula, Virág József, Öertel János, Csánky József, Gaál Lajos, Kovács Sándor, Sándor Miklós, Albu György, Balla István, Bürger Lipót.

Közvádlo halált okozott súlyos testi sértés büntetével vádolja Blága János, Peszkár Sándor, Dumitru Todor és Comsa János vezai lakosokat, mint tettes társakat, melyet azáltal követtek el, hogy Balázsfalván 1903

december hó 4-én este a Zöldfa vendéglő előtti téren Szimu Mihályt közös megegyezéssel szándékosan, de ölési szándék nélkül botokkal oly módon bántalmazták, hogy az a szenvedett sérülések következtében meghalt.

Vádoltak a cselekmény elkövetését beismerik és az esküdtek marasztaló verdiktje alapján 1) Blaga János 4 évi fegyházra, 2) Dumitru Todor és Peszkár Sándor 3—3 évi fegyházra, 3) Comsa János, kire nézve az esküdtek verdiktje csak a bünrészességet állapította meg, 8 havi börtönre ítéltetett.

Az ítélet ellen a felek semmiségi panaszt jelentettek be.

1904. február 18.

Rablás és testi sértés büntette miatt vádolt Stef Axentye és társa elleni ügy.

Közvádlo vádat emelt Stef Axentye és Bukur József mint tettes társak ellen rablás büntetének kísérlete miatt, a melyet azáltal követtek el, hogy 1903. augusztus 6-án, Pojana községből a kőbányák felé vezető úton előzetes megegyezéssel lesbe állottak és az arra haladó Husztig Györgyöt megtámadta, tőle pénzt követelték, azonban a megtámadottnak sikerült elmenekülnie. Vádat emel továbbá Stef Axentye ellen súlyos testi sértés büntette miatt, a melyet azáltal követett el, hogy 1903. augusztus 6-án Pojana községben Madaras Károlyt megtámadta és úgy megverte, hogy rajta 20 napnál hosszabb gyógyidőt igénylő sérüléseket okozott; végül vádat emel ugyancsak Stef Axentye ellen rablás büntette miatt, azért, mert 1903. augusztus 6-án Pojana község mellett a kőbányák felé vezető úton Emerlich Ferenczet azon szándékkal, hogy tőle pénzt elvegye megleste, botütésekkel földre terítette és 5 koronát tartalmazó pénztárczáját erőszakkal elvette.

Vádoltak a cselekmények elkövetését beismerik és az esküdtek marasztaló verdiktje alapján a fenti cselekményekért 1) Stef Axentye 6 évi fegyházra és 10 évi hivatalvesztésre, 2) Bukur József 2 évi fegyházra és 5 évi hivatalvesztésre ítéltettek.

Az ítéletben felek megnyugodtak.

1904. február 19.

Gyujtogatás büntetével vádolt Nagy Károly elleni ügyben.

Közvádlo gyujtogatás büntette miatt emelt vádat, melyet vádolt azáltal követett el, hogy Zalathuán 1903. június 14-én Czetenyi Józsefnek dísznő-olának deszka oldalát petróleummal leöntötte és egy égő gyufával szándékosan felgyújtotta.

Vádolt a cselekmény elkövetését nem tagadta, csak azzal védekezik, hogy egyrészt amíatt, mert felesége elhagyta, másrészt ittassága miatt annyira meg volt zavarodva, hogy nem tudta, mit cselekszik.

Az esküdtek verdiktje vádlottat pusztán gyujtogatás büntetének kísérletében mondogta ki bünösnek és ennek alapján vádolt egy évi börtönre és 3 évi hivatalvesztésre ítéltetett.

Vádolt az ítéletben megnyugodott.

Sz. 87—1904. vhtó.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyszebeni kir. törvényszék 1903. évi 3471 számú végzése következtében Dr. Leményi Livius nagyszebeni ügyvéd által képviselt „Mielul“ pojánai takarékpénztár javára kutfalvi Popa Jonichie és társ. ellen 100 kor. s jár. erejéig 1903. évi szeptember hó 3-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 645 kor.-ra becsült következő ingóságok, u. m.: széna, buza, ökrök stb. nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a gyulafehérvári kir. járásbíróság 1903-ik évi V. 762. számú végzése folytán 100 kor. tőkekövetelés, ennek 1901. évi július hó 24-ik napjától járó 6% kamata, 1/8% váltódíj és eddig összesen 77 kor. 80 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Kutfalván **1904. évi márczius hó 3-ik** napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hívatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LXI. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Gyulafehérvárt, 1904. évi február hó 6-ik napján.

Papp Károly, kir. bir. végrehajtó.

IRODALOM.

* **A magyar bírodalom története** Acsády Ignác hatalmas munkájának, melynek első kötetét olyan nagy tetszéssel fogadta a sajtó és közönség, tizenkét új füzet fekszik előttünk. Ezek (22—33) a II. Ulászló megválasztásától a II. Rákóczy Ferencz felkeléseig terjedő időszakot tárgyalják ugyanazzal a módszerrel, mely a munka első kötetét teszi történelmi irodalmunkban páratlanul álló alkotássá. Az események ez új füzetekben is rendkívüli mélységű kultartörténelmi háttérből alakulnak ki és keretükben a nemzet minden rétege képviselve van. A mi különösen meglep Acsády munkájának ebben a második részében, az a biztosság és világosság,

melylyel a Zápolyayak korát rajzolja. Ez az időszak ugyanis történelmünk leghomályosabb, tudományosan legkevésbé tisztázott korszakai közé tartozik, sőt a mit tudunk róla, azt is főleg a császár és a magyar udvari kamarilla érdekében és befolyásával készült kútfőkből tudjuk. Ugy, hogy valóban csak éles szem tud a szándékos ferdtetés és leplezgetés sűrű fátyolán áthatolni. És az Acsády szeme áthatolt. Talán az első, ki a Zápolyay-aknak igaz és világos jellemrajzát festette meg. A világosság általában is legfőbb jellemzője Acsády művének. És ez annál nagyobb érdeme a kiváló szerzőnek, mert előadásába a nemzet olyan rétegeit is bevonja, melyekre eddig vajmi kevés figyelmet fordítottak. Mint az első kötetben, úgy a most megjelent füzetekben is hatásosan domborítja ki, hogy ezt a nemzetet a benne kialakult néposztályok összessége tartotta fenn, hogy dicsőségében éppen olyan része van a munka bajnokainak, a földmivelő jobbágyoknak, az ipar és kereskedelem uttörőinek és felvirágoztatóinak, mint a kard vitézeinek. Acsády ragyogó nyelvről, stílusának emelkedettségéről, az első kötetről megjelent bírálatok után felesleges szólni. Csak azt említhetjük még meg, hogy az újabb füzetek kiállítása szintén fényes és hogy a szöveget szebbnél szebb és tanulmányos illusztrációk díszítik. Egy-egy füzet ára 60 fillér, kiadjuk az Athenaeum.

CSARNOK.

Amerikai levél.

Fruitvale, 1903. dec. 2.

Édes Adolf!

Hosszú halasztgatás után végre jelentkezem, de nem is csoda, hiszen csaknem leszoktam már a levél írásról, s az igazat megvallva úgy vagyok vele, mint igen sokan mások, kapni szeretek — de írni nem igen akaródzik.

A „Déva és Vidéke” meghozza a dévai nagy újdonságokat, s ezt szeretem, mivel ezt olyan levélnek tekintem, a mire nem kell válaszolni. Öszintén szólva igen meglep az a pontosság, a mellyel mostanában érkezik, minden hétfőn este postaszekrényemben találok, természetesen egy pesti lap kíséretében.

Hogy ismét el ne felejtsem kérlek figyelmeztess az illetőt, ki a lapokat küldi, hogy ne írja még mindig a czimzésnél oda, hogy „No. 9. Hopeton Terrace”, hisz, az San Francisco-i lakásom volt.

Talán nyugtalankodtál is már miattam, s belátom esaesiség volt oly soká titeket nem értesíteni, azonban megnyugtatósodra szolgáljon, hogy az egész californiai tartozkodásom alatt idáig semmi bajom nem történt, s leszámítva kissé terhes tartozásomat, azt állíthatom, hogy eléggé vígan vagyok, és komoly okom panaszkodásra nincsen, azaz hogy van bizony, mert pénzhez nem bírok jutni, hogy belőle félre is tehessek; — úgy van ez itt is mint mindenütt a világon, ha veszel valamit az drága, s ha eladni akarsz valamit, azért semmit sem kapsz. — Megkísérletem volt a csirketenyésztést, de kissé későn fogtam hozzá s így nem vált be, s különben is ez nem jó üzlet itt közel a városhoz, ez csak a nagy farmereknél ér valamit, hol azok szabadon járhatnak a nagy vetések között. Első kísérletnek vettem egy 120 tojásra való költő gépet, mely pompásan beváltott, a mennyiben 96 jó tojásból 92 esibe kelt ki, erre aztán vettem egy legjobb gyártmányú úgynevezett „Petaluma Incubator”-t 400 tojásra, de nem voltam eléggé óvatos a tojás vásárlásnál, s a berakott 400 tojásból a harmadnap vizsgálatnál alig 240 magvast találtam, de annak nagy része kijött a 21-ik napra. — Másodszori kísérletemmel a nagy gépbe előb 120 kacsza és 60 libatojást tettem, egy héttel később ugyan e gépbe 140 tyuktojást, képzelheted milyen ribillio volt a kikelés napján, nagyszerű látvány ez, egész színház — kikelt valami 110 esibe, 86 kacsza és 24 liba! micsoda zür-zavar volt a masinában a kis jövevények között, mert ezeket tudvalevőleg a kikelés után még 24 óráig a gépben kell hagyni, míg csak meg nem száradnak.

Képzelheted mennyi baj van pár száz ily apróság felnevelésével, nagy része elpusztult, mert kissé későn volt, a mi felnevelődött, az a fejemet is majd megéjtte, — nem kérek többet ebből, rendeztem egy végeladást s tudtam a sok síró jószágon. A leghálásabb jószág s a legjobban fizet a galambtenyésztés, a mit soh'se akartam hinni, pedig tény, van közel 250 galambom s ezek semmi dolgot nem adnak és tényleg hasznot hajtanak — természetesen sokat kell tartani, hogy jól fizessen, 3000 galamb átlag 130—150 dollárt hajt tisztán havonta, de hol a csodába mertem volna bevágni, pedig tényleg okosabb lett volna, mint a kényes csirkékkel vesződni s aztán be is vagyok rendezve hozzá, mert szép bedrótzott galambházaimban 2000-nek volna helye.

Tehenésztétl is foglalkoztam, de ez is csak úgy jó, ha legalább 50—100 tehénnel kezd az ember, különben is ezt a vidéket ezen üzletre nem tartom a legjobbnak, mivel legeltetni alig lehet 3—4 hónapig azaz az

esős évszak alatt, tehát januártól májusig, egész nyáron szénával tartani sokba kerül. Május 2-től nov. 16-ig egy csepp eső nem esett, képzelheted mennyire kiszárad, kiég minden. Egyszóval beláttam, hogy sok a dolog és semmi a haszon, tehát tudtam mindenem s mivel eladni nem tudtam birtokomat, hát kiadtam bérbe 30 dollárért havonta szerződés mellett január 1-től egy évre egy úri családnak s így én most beköltözöm ismét a városba, hol egy mechanicus gyárba akarok jutni; kezdetben 60 dollár havi fizetést kapok, de később 70—80 sőt 100-ra is fölvihetem; persze ez is még terv egyelőre, de igen valószínű. Jó üzleteket csinálni Amerikában, ahhoz pénz kell s nagy raffineria, s miután ez a két fő pont a mi nemesi családunkban nincs valami erősen kifejlődve, úgy jobbnak látom nem üzlettel bibelődni, mert beletörhetik a pietskám. Örvendek, hogy bérbe adtam a házat, mert tényleg eladni már sajnáltam is kissé, és azt hiszem, hogy a bele fektetett pénz mégis csak jól van elhelyezve, mert pár év múlva ennek jó értéke lesz, aztán törlesztettem is már annyit, hogy csak 1800 dollár a teher rajta.

A munkásviszonyok különösen itt Californiában igen jók, s ezért legjobb dolgozni, — a legegyszerűbb napszámos is legkevesebb 2 dollárt keres naponta, s abból uri módon megél, sőt félre is tehet valamit. Aztán nem úgy dolgoznak ám, mint minálunk, hanem hogy éppen teljen az idő reggel 8-tól este 5-ig.

Nem is látni itt szegény embert, vagy pláne koldust. Isten ments! azt sem tudják, hogy mi lehet az, de ennek ellenében úr sincs itt, kereset nevén szolnítgatják egymást, csak teljesen idegenek titulálják egymást Mister-nek, de ez sem urat jelent. Munkás embernek nézi magát mindenki és a milliomos nem utazgat, henyél, hanem többet dolgozik, mint utolsó napszámosa.

Egy dolgot nem szeretek az amerikainál és ez a bagózás; igen kevés kivétellel csaknem mindenki, a legjobb öltözetű uri ember sem resteli bárhol és bárkivel beszél is, hogy folyton kérődzik s rágyja azt a büdös bagót, s köpködik czifrákat folyton, a drága Miss-ek pedig szintén egész nap rágnak nem bagót ugyan, de ennél haszontalanabb portékát a gummit, ez semmi egyéb mint megédesített közönséges gummi. Ezekkel az utálatos szokásokkal sehogysem tudok megbarátkozni pedig ide s tova már három esztendeje, hogy itt vagyok.

Mult szombaton részt vettem a San Franciskói I. Magyar egyesület évi szokásos nagy bálján, mely igen jól sikerült, — az ember csak bámul, hogy honnan jön össze ez a pár száz magyar; egészen Magyarországon képzei magát az ember ilyenkor, aztán pláne olyan pompás cigány zenénk volt, hogy a ti Koczetok inasa sem lehet; van itt két állandó cigány zenekar, de ezek éppen Mexikóból jönnek s St. Louisba készülnek a jövő évi kiállításra, itt megálltak két hétre koncertezni s rengeteg pénzt keresnek. Magyar honfitársaknak huzták, hát igazán a lelküket is bele tették abba a száraz fába, a melyet úgy kezelni, mint a magyar cigány, senki sem tud a földön, volt is olyan csárdás, hogy még most is járnánk, ha itthon nem volnánk, aztán nézte is a yankee nagy szemekkel mennyire lelkesedik a magyar, hát hogyne a ki rézangyala van, mikor azt hallod, hogy „Ég a kunyhó” meg hogy „Ritka buza, ritka árpa” s meg újra hogy „Nem fuj a szél, nem forog a dorozsmai szelmalom” — tyűh a kopogóját a ház is csaknem leszakadt alattunk s amerikai polgártársaink is belemelegedtek s úgy ugráltak mint a verkiás majma, s végül azt mondták, hogy „All right” ez már táncz, s magunk is úgy vélekedtünk, ha még oly erős keze is van Tiszának, bennünket ugyan ő sem állíthatna meg, aztán meg a nyelv-kérdéssel is röviden végeztünk, nem mint a ti mame-luk honatyáitok, mert még vendégeink is folyton magyarul rikkantottak, hogy „soha se halunk meg”.

Ezek a magyar mulatságok általában igen jól szoktak sikerülni, hanem azért az egyleti életben mégis sok ellenségeskedés folyik, az a kurucz vér nagyon lobbanékony.

No de hadd halljuk, hogy vagytok otthon, mi újság?

Volt e valamire való szüret? hát a tinókák fejlődnek szépen?

Nyilttér*).

Folyó hó 20-án este a Hungáriában muzsikáltam s 11 óra felé a körülmények úgy alakultak, hogy a Kosuth-nóthát is elhúztam, a miért másnap azzal az indokolással, hogy a cs. és kir. tiszturak megharagudtak, nem engedték meg nekem, hogy a Hungáriában muzsikáljak. Nyilatkozom, hogy a miért a tiszturak megharagudtak, a „Mégis hunczut...” nótát nem húztam s azért kérem, hogy ne haragudjanak reám.

Stankovich Koka.

* Az e rovat alatt közlöttékért a szerkesztőség felelősséget nem vállal.

Foulard-selyem 60 krtól egészen 3 frt. 70 kr.-ig méterenként blouzok és ruháknak. Portomentesen és megvámolva házhoz szállítva. Dus mintaválaszték postafordultával.

Henneberg selyemgyár Zürich.

Minden családnak

saját jól felfogott érdekében csakis a

Kathreiner-féle

Kneipp-maláta kávé

szabadna pótlékul használnia

a mindennapi kávéitalhoz.

Aki egy esése jó teát óhajt élvezni, kérje mindenütt a világ legjobb és legfinomabb teáját és az

Indra-tea,

mely Chinának, Indiának és Ceylonnak legfinomabb teakeveréke. — Valódi csak eredeti csomagolásban. Raktárokat a hirdető táblák mutatják.

Helyben kizárólagosan Id. Misselbacher J. B. czégnél kapható.

HOGY EGESZSÉGÜNKET ÓVJUK, IGYUNK

K-IMPÉR

„RÉPÁTI”

BATHORI-FORRÁS

ÉGVÉNYES

GYOGY-SAVANYÚVIZET

M. kir. Belügyminiszteri engedély

5891/VIII. 1890. évi sz. 44.

Főraktár: ID. MISSELBACHER J. B. czégnél.

PÉNZT, SOK PÉNZT,

havonként 1000 koronáig kereshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül

Küldje be címét E. 995. jelige alatt a következő czimre: Annoncen-Abteilung des „Merkur” Mannheim, Meerfeldstr.

Köhögésben szenvedők

vegyék a néger ismert és bevált köhögést csillapító és kellemes ízű

Kaiser-féle

Mell-Caramella

czukorkákat.

2740 közj. hitelesített bizonyítványok tanuskodnak a bevált biztos eredményről,

melyek szerint a Kaiser-féle mellezcukorkák használata köhögést, rekedtséget, náthát és nyálkaságot megszüntetett. Csak az valódi, melynek külseje „három fenyő” védjeggyel van ellátva.

Csomagok 20 és 40 fillérért kaphatók: **Storfer Leó** gyógyszerházában Gyulafehérvárt.

Gyár: NYERGES-UJFALU (Esztergom m.) Sürgőnyezim: Eternit Budapest. Telefon 12—92. Gyár: VÖCKLABRUCK (Felső Ausztria).

ETERNIT-PALA

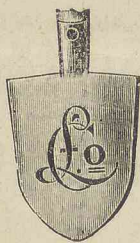
AZBESZT-CEMENT-PALA

HATSCHEK LAJOS SZAB.

◀ Elpusztíthatatlan, könnyű, tetszetős, olcsó és tűzálló tető-fedőanyag. ▶

Eternit művek Hatschek Lajos Budapest, VI., Andrásy-ut 33.

Elsőrangú referenciák. — Jótállás. — Évi gyártás 1500 kocsi rakomány. — Kérjen ismertetést.

A világhírű ERFURTI vetemény magvairól szóló legújabb

MAGYAR KIADÁSÚ FŐMAGÁRJEGYZÉKÜNK

kertek és mezők számára megjelent melyet, minden t. olvasónak ingyen és bérmentve megküldünk, és kérjük azt egy levelező-lapon megrendelni.

LIEBAU & Co

UDVARI SZÁLLÍTÓK
MAGTERMESZTŐK, MŰ- ÉS
KERESKEDELMI KERTÉSZEK.

ERFURT 1.

U. i. A vetemény magvak behozataláért nem kell vámot fizetni. Egy 5 kgos. postacso-magnak a szállítási díja Magyarország bármely postaállomására csak 60 fillérbe kerül.

BAUMANN ARNOLD

GÖZERŐRE BERENDEZETT ASZTALOSÁRUGYÁRA GYULAFEHÉRVÁRT.

T. CZ.

Szives figyelmébe ajánlom azt, hogy eddigi

NAGY BUTORRAKTÁROMBAN

60 teljesen berendezett salon, ebédlő, hálószoba stb. bármikor megtekinthető.

E VIDÉK LEGNAGYOBB SZÖNYEGRÁKTÁRA

szalon- és futószőnyegekben, nálam található nem kevésbé nagy raktár **HAJLITOTT SZÉKEKBEN.**

Diványok nagy választékban teljesen készen kaphatók.

Kárpitos- és diszítő-műhelyem kiváló szakértelmű munkaerőkkel van ellátva.

Ájnlom egyidejűleg saját készítményű galv. aczélsodrony ágybetét és kocsikulcsaimat.

TEMETKEZÉSI INTÉZETEM

a legmagasabb igényeknek is teljesen megfelelően

van berendezve, mindenkor 100, sőt több koporsót tartok raktáron s két gyászkoest, köztük egy diszes üvegkocsit. Már a 100 koronát meghaladó temetéseknél új találmányú s hygienikus szempontból kiváló előnnyel bíró légtisztító készülékemet (desinfections-apparat) ingyen adom használatra.

Elvállalom **épület, butor, portal** készítését és **gyógyszertárak** berendezését; javítási s minden szakmába vágó munkákat. Mindennemű **mázoló munkák** gyorsan és izlése sen készíttetnek el.

Szőlőtelepítők figyelmébe!

!! Szőlőoltványok !!

Megeredésért, fajtisztaságért teljesség vállalattal. Ezer darab 65 frt. Riparia Portalison és Monticolán: Oporto, olasz Rizling, Mézesfehér, Kövidinka, Erdei, Bakar, Rajnai Rizling, Leányka, Alikante bouchet.

* CSEMEGE FAJOK: EZER DARAB 75 FORINT. *

Muscat Dr. Robert Hogg, Muscat Candia, Muscat Ottonell, Muscat Ferdinand Lesseps, Ezeréves Magyar ország emléke, Muscat Hamburg black, Malacoff Usum.

Ezek szokványtól csak annyiban különböznek, hogy néhány milliméterrel vagy rövidebbek vagy hosszabbak, a mi talepítésnél számításba se jöhet.

LUGAS OLTVÁNY 20 DRB. 2 ÓRIÁSSAL 16 KORONA.

Rendelésnél $\frac{1}{3}$ -ad előlegben küldendő. Kiváratra szokványminőségűekkel is szolgálhatok. Ezre 105 for.

SZIGYÁRTÓ NAGY MIHÁLY

szőlőgazdasági intéző.

MEDGYES, NAGY-KÜKÜLLŐ-MEGYE.

AZ ANGOLITIRÓLY 112
BUDAPEST
N. Károly 16 M. körút
KLEIN ES SCHVARGZ
legnagyobb férfi-, flu- és gyermek-ruha-áruház.
LEGOLCSÓBB és LEGJOBB bevásárlási forrás. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.
Képes árjegyzék ingyen.

Óh jaj!

KÖHÖGÉS, REKEDTSÉG és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatásúak

Egger-mellpasztillái

az étvágyat nem rontják

és kitűnő ízűek.

Doboza 1 korona és 2 korona.

Próbadoz 50 fil. Fő- és szétküldési raktár:

„NADOR“

GYÓGYSZERTÁR. Budapest, VI., Váci-körút 17.

KAPHATÓ GYULAFEHÉRVÁRT: Fröhlich Gy., Nagy Endre, Storfer Leó gyógyszerárakba.

N-ENYEDEN: Kovács Ú. József, Papp János gyógyszerészeknél.

Éljen!

Egger mellpasztilla csakhamar meggyógyított.

Megfojt ez az átkozott köhögés!

A Richter-féle LINIMENTUM CAPS.COMP.

Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszor, a mely már több mint 34 év óta megbízható bedörzsölésű alkalmaztatik köszvény, csúszl és meghűlésnél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapest.

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállítók. Rudolstadt.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.